

YENİ KORONAVİRÜS (COVID-19) SALGINI SÜRECİNDE SOSYAL SİGORTALAR KURUMU UYGULAMALARI

Salgın hastalıkla mücadele kapsamında birçok işletme zorunlu olarak kapatılmış ve çalışanlar ya ücretsiz izne ya da uzaktan çalışmaya yönlendirilmiştir.

Mustafa ÇOTAK
Eskişehir Ticaret Odası
Vergi Danışmanı

“

Hükümetimiz, işletmelerin kayıplarına yönelik bir kısım destekleri yürürlüğe koymuş ve neticede; İşten çıkarmama veyahut da yeni işe alımları teşvik noktasında yeni düzenlemeler yaparak, salgın hastalıktan zarar gören işletmelere destek sağlamaya çalışmıştır.

”

Sosyal güvenlik sisteminin sağlıklı bir şekilde işlemesi prim tahakkukları ve buna bağlı tahsilatların düzenli olarak yapılmasına bağlıdır.

Diğer taraftan, Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan yeni tip Koronavirüs (Covid-19) salgın hastalığı çok hızlı bir küresel yayılım göstererek tüm Dünya ülkelerini etkilemiş ve Dünya Sağlık Örgütü'nce kıtalar arası salgın (pandemi) olarak tanımlanmıştır.

Yeni tip Koronavirüs (Covid-19) salgın hastalığı ülkemizi de önemli ölçüde etkilemiş ve etkileri halen devam etmektedir. Dolayısıyla, salgın hastalıkla mücadele kapsamında birçok işletme zorunlu olarak kapatılmış ve çalışanlar ya ücretsiz izne ya da uzaktan çalışmaya yönlendirilmiştir. Hükümetimiz, işletmelerin kayıplarına yönelik bir kısım destekleri yürürlüğe koymuş ve neticede; İşten çıkarmama veyahut da yeni işe alımları teşvik noktasında yeni düzenlemeler yaparak, salgın hastalıktan zarar gören işletmelere destek sağlamaya çalışmıştır.

SOSYAL GÜVENLİK UYGULAMALARI

A) Sosyal Güvence ve Sosyal Güvenlik Kavramı

Sosyal Güvence, insanların hayatları boyunca yaşam kalitesinin artırılmasını sağlayan en önemli unsurlardan bir tanesidir. Sosyal güvenlik ise, insanların gelirlerine bakılmaksızın toplum huzurunu ve refahını bozan tehlikelerin verdiği zararlardan "insan hakkı" ve esas itibarıyla de "devlet görevi" olarak primli ya da primsiz sistemlerin kullanılması, kişilerin sosyal tehlikelerin zararlarından kurtarılma güvencesi olarak değerlendirilebilir.

Anayasanın 60'ıncı maddesinde, "herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar" hükmü yer almaktadır. Yapılan bu düzenleme; ülkemizin sosyal devlet ilkelerine göre yönetilmesinin bir tezahürü olarak görülebilir.

B) Sosyal Güvenlik Kurumları

Ülkemizde, sosyal güvenlik alanında yapılan düzenlemeler kamu ve özel sektörde çalışanlar ile kendi işi ile uğraşanlar için ayrı ayrı uygulamalar şeklinde yapılmakta iken, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile tek çatı altında birleştirilmiştir.

Bu kapsamda, kamuda çalışan ve Emekli Sandığına tabi olanlar 5510 sayılı Kanunda 4/c'li, İş Kanunu hükümlerine göre hizmet akdi ile çalıştırılanlar 4/a'lı ve kendi adına bağımsız çalışanlar da 4/b'li olarak değerlendirilmek suretiyle, toplumun tüm kesimlerinin sosyal güvence kapsamına alınması hedeflenmiştir. Yapılan düzenlemelerle; sigortalılık, emeklilik ve genel sağlık sigortalılığı ve diğer hususlar Yasa ile belirlenmiştir.

C) Sosyal Güvenlik Sisteminin İşleyişi

Sosyal güvenliğin sağlanması her şeyden önce düzenli bir prim toplanması ve toplanan primlerin iyi yönetilmesi ile eş değer nitelik taşımaktadır. Zira, gerek emeklilik sistemi ve gerekse de tüm bireylerin sağlık güvencesine

kavuşturulması iyi bir finans sistemi ile sağlanabilir. Dolayısıyla, bireyler için yatırılan primler finans sisteminin en önemli ekonomik olguları olarak değerlendirilebilir.

Sosyal Güvenlik ve Genel Sağlık Sigortası düzenlemeleri; ülkemizde, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi kapsamında Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde yer alan Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'nca yürütülmektedir.

YENİ KORONAVİRÜS (COVID-19) SALGIN HASTALIĞI KAPSAMINDA SOSYAL GÜVENLİK UYGULAMALARI

A) Kısa Çalışma ve Nakit Ücret Desteği Uygulaması

Yeni Koronavirüs (Covid-19) salgın hastalığının 2020 yılı başlarından itibaren hızla yayılması üzerine; ülkeler sınır kapılarının kapatılması, sokağa çıkma yasağı ve kısıtlama gibi ülke ve birey ekonomilerini etkileyen bir çok tedbiri uygulamaya almışlardır. Özellikle, hizmet sektörü bu kısıtlamalardan en fazla etkilenen sektörlerin içerisinde yer almış ve işletmeler kira ve çalışanlarının ücretlerini ödeyemez duruma gelmişlerdir.

Bu kapsamda, ülkemizde Kısa Çalışma ödeneği, nakdi ücret desteği, kira desteği, ciro kaybı desteği ve istihdam karşılığı kredi faiz desteği gibi birtakım uygulamalar devreye alınmış ve özellikle işsizlik noktasında ortaya çıkan sorunlar kısmen de olsa azaltılmaya çalışılmıştır.

B) Vergi ve Sigorta Borçları ile diğer bazı kredi ve borç ertelemeleri

Covid-19 salgın hastalığının ilk ortaya çıktığı Mart 2020 ayından itibaren salgından en fazla etkilenen sektörlerdeki faaliyetlerin yasaklanması veya ara verilmesi ile bağlantılı olarak, mücbir sebep kapsamında vergi ve SGK borçlarına yönelik ertelemeler ile beyan ve bildirim süreleri ertelenmiştir. Ayrıca, bazı işletmelere sağlanan krediler yoluyla işletmelerin finansman ihtiyaçları sağlanmaya çalışılmıştır.

Diğer taraftan, 7256 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile; işletmelerin vergi, sigorta ve aidat borçları ile bir kısım kredi borçlarında yapılandırma imkanı getirilmiş ve bu şekilde nakit sıkıntısına giren işletmelere bir kısım faiz ve cezalardan kurtulma ve borçlarını belirli vadeler dahilinde ödeme imkanı getirilmiştir.

C) Prim ve İdari Para Cezalarına Yönelik Cebri Uygulamalardan Bir Süreliğine Vazgeçilmesi

Vergi ve sosyal sigortalar kurumu prim borçları ile cezalarının ödenmemesi neticesinde

“

E-haciz uygulamalarının işletmeleri zor durumda bırakacağını ve iflasların artacağını ve pandemi süreci içerisinde banka hesaplarına haciz tatbik edilmesi gibi cebri uygulamalarda esneklik sağlanması yönünde TOBB aracılığıyla girişimde bulunmuş ve bu girişim sonuç vermiştir.

”

alınacak gecikme faizi ve zamları ile süresinde ödenmeyen bu neviden borçların tahsil usulleri 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun düzenlenmiştir. Bu kapsamda, yasal süresi içinde ödenmemiş bu neviden alacaklar için uygulanacak tebliğ, tecil, faiz, zam ve haciz uygulamalarına söz konusu Yası'da yer verilmiştir.

Covid-19 salgın hastalığının hızla yayılması, alınan tedbirler ve ödenemeyen vergi-sigorta borçlarına yönelik uygulanacak cebri tahsilat işlemleri, işletmeleri içinden çıkılamayacak noktaya getirmiştir.

Eskişehir Ticaret Odası'nın TOBB Vasıtasıyla e-Haciz Uygulamalarının Durdurulması Talebi:

Odamız, üyelerden gelen talepler doğrultusunda, Sosyal Güvenlik Kurumunun prim alacaklarına yönelik e-haciz uygulamalarının işletmeleri zor durumda bırakacağını ve iflasların artacağını ve pandemi süreci içerisinde banka hesaplarına haciz tatbik edilmesi gibi cebri uygulamalarda esneklik sağlanması yönünde Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği aracılığıyla

lııyla girişimde bulunmuş ve bu girişim sonuç vermiştir.

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığının (Sigorta Primleri Genel Müdürlüğü) Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğine gönderdiği yazıda; 6183 sayılı Yasa kapsamında prim alacaklarının Covid-19 tedbirleri kapsamında, vatandaş mağduriyetlerinin önlenmesi amacıyla, salgın hastalığı mücbir sebep hali olarak değerlendirilmesi ile bağlantılı olarak e-mevduat haczi de dahil olmak üzere ödeme emri tebliği, araç, hak ve alacak, menkul, gayrimenkuller üzerine yapılacak her türlü haciz ve satış işlemlerinin durdurulduğunu bildirmiştir.

SONUÇ

Geçtiğimiz yıl Çin'in Vuhan kentinde ortaya çıkan yeni tip Koronavirüs (Covid-19) çok hızlı bir küresel yayılım göstererek tüm Dünya ülkelerini etkilemiş ve Dünya Sağlık Örgütü'nce kıtalar arası salgın olarak tanımlanmıştır.

Hal böyle olunca, ülkeler hızla tedbir alma yönüne gitmişler ve salgından daha az zarar görme noktasında bir çok tedbiri uygulamaya koymuşlardır.

Alınan tedbirler kapsamında, iş yerleri kapatılan işletmeler ve bu işletmelerde çalışanlar ekonomik olarak zor duruma düşmüşlerdir.

Kapanan ya da kısıtlama getirilen işletmeler ve

işlerinden olma tehlikesi ile karşı karşıya kalan çalışanlar yönünden, ekonomik olarak destek yapılması zorunluluğu ortaya çıkmış ve ülkeler bir dizi destek paketi açıklamışlardır.

Salgın hastalığın uzun süreli olması, ülkelerin hedeflerini dahi değiştirmiştir.

Ülkemizde, çalışanların işsiz kalmaması için, işten çıkarma yasağı kapsamında bir dizi destek paketi açıklanmış ve yine, sağlanan krediler yoluyla işletmelerin faaliyetlerine devam etmeleri için çaba gösterilmiştir.

Diğer taraftan, Kurumların Yasalardan aldıkları yetkiler doğrultusunda uygulamaya koydukları bir takım rutin işlemlerin zaten zor durumda olan işletmeleri daha da kötü duruma getirmesi üzerine; yapılan girişimler dahilinde, salgın hastalık sürecinde bildirim, beyan ve ödeme yükümlülüklerinde esnetilme işlemlerini de beraberinde getirmiş ve e-mevduat haczi gibi çok etkili bir tahsilat yönteminden vazgeçilmiştir. Ayrıca, kamuya ait gayrimenkullerden kira alınmaması, salgın hastalıktan en çok etkilenen işletmelere nakit, kira ve ciro kaybı desteği sağlanması, istihdam karşılığı nakit ücret desteği, kısa çalışma ödeneği ve düşük oranlı krediler devreye alınmıştır.

Tüm bu işlemler, salgından en az zararla kurtulmak amacıyla yapılmakta ve ortaya çıkan yükün devlet vatandaş işbirliği ile paylaşılması noktasında değerlendirilmektedir.

